

Mellom entusiasme og anvendelse

Barnevernsarbeideres oppfatninger og erfaringer med familieråd

Forfattere: Merete Saus, Toril Jenssen, Astrid Strandbu

Institusjon: alle Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Nord), Det Helsevitenskapelige fakultet, UiT Norges arktiske universitet

Nøkkelord:

Familieråd, oppfølging, barnevern, demokratiseringsprosesser, sirkulære saksforløp, lineære saksforløp

English summary

Family Group Conference (FGC) is a family based decision-model. It is part of a democratic movement in the child welfare. Families and authorities meet FGC with enthusiasm, but the caseworkers use FGC in a relatively low scale. The aim in this study is to understand the gap between the enthusiasm and the actual use. The data is interviews of sixteen caseworkers one year after a FGC. The study reveals challenges in the following-up phase; they put aside good intentions and new caseworkers do not take responsibility. Child welfare organize the caseworks in a linear progress. It corresponds poorly with the democratic and relational principles in FGC. The article addresses the need for change in the structural framework in order to increase the usage of FGC in child welfare.

English Key Word:

Family group conference, child welfare, democracy, empowerment, casework,

Ingress

Familieråd er en familiebasert beslutningsmodell som brukes i barnevernet. Familierådsmodellen sees i lys av fremveksten av demokratisering og myndiggjørende perspektiver i barnevernet med stadig nye og endrede arbeidsoppgaver og rutiner. Familieråd brukes relativt lite i barnevernsarbeid selv om både private og offentlige aktører jevnt over er begeistret. Hensikten med denne undersøkelsen er å utforske diskrepansen mellom entusiasme og faktisk bruk. Datagrunnlaget er intervju med seksten barnevernsarbeidere ett år etter gjennomført familieråd om erfaringer og refleksjoner rundt oppfølgingsarbeidet. Syv av informantene var nye saksbehandlere i saken. Studien viser at gode intensjoner om hjelp til barnet og familien i mange tilfeller blir tilsidesatt både av barnevernet og det private nettverk etter familierådet. Nye saksbehandlere ser ut til å føle mindre ansvar for å bidra i oppfølgingsarbeidet. Vi knytter entusiasmen for familieråd til relasjonelle og prosessuelle aspekter ved familieråd. Barnevernet organiserer og administrerer ofte sakene over en modell med et lineært saksforløp. Dette harmoniserer dårlig med familierådsmodellens demokratiske og relasjonelle prinsipper. Stadig skifte av saksbehandler, og dårlig oppfølging av handlingsplanen, representerer dermed en utfordring ved bruk av familierådsmodellen som kan være noe av forklaringen på hvorfor familieråd brukes mindre enn entusiasmen skulle tilsi. Artikkelen peker mot endring i strukturelle rammebetingelser som sikrer videre samhandling og samarbeid etter familieråd, som noe som kan gjøre at flere tar familierådsmodellen i bruk.

Innledning

Familieråd er en beslutningsmodell som anvendes i blant annet barnevernssaker. I et familieråd kommer barnet, foreldrene og en utvidet familie sammen for å drøfte hva som kan bedre barnets omsorgssituasjon. Familierådsmøtet inngår i en lengre prosess bestående av forberedelse, selve familierådet og iverksetting/oppfølging av planlagte tiltak (Einarsson, 2002; Strandbu, 2008; Vik, 2009). Modellen hviler på fire hjørnesteiner: Et utvidet familienettverk (1) får hjelp av en nøytral koordinator til å arrangere et møte (2) hvor de diskuterer seg frem til løsninger på egen hånd (3) og formulerer løsningene i en handlingsplan (4) (Faureholm, 2004; Havnen & Christiansen, 2014; Strandbu, 2007, 2008). Hensikten med familieråd er å hente fram familiens egne ressurser. Handlingsplanen kan inneholde både tiltak familien selv skal ha ansvar for og tiltak familien ønsker fra det offentlige. Barnevernet og andre relevante offentlige aktører deltar kun i første del av familierådsmøtet. Barnevernets oppgave er å igangsette familierådsprosessen, gi informasjon i familierådets første del og vurdere om handlingsplanen kan godkjennes (Holland, Scourfield, O'Neill, & Pithouse, 2005; Ryburn & Atherton, 1996)¹.

Familieråd ble utviklet på New Zealand på 1980-1990-tallet. Maorifolket var overrepresenterte når det gjaldt omsorgsovertakelser og myndighetene ble kritisert for manglende kultursensitivitet i arbeidet. Nye familiebaserte arbeidsformer, med vekt på brukermedvirkning, ble utviklet, deriblant familierådsmodellen (Connolly & Smith, 2010). Familierådsmodellen bygger på Maorifolkets tradisjoner i konfliktløsning og omsorg for barn.

Interessen for familieråd i Norge vokste frem på midten av 1990-tallet. Også i Norge var det et ønske om økt brukermedvirkning i barnevernet. Familieråd ble innført med forventninger om å styrke både barnets og familiens innflytelse på beslutningen. Det var et ønske om sterkere vektlegging av familiens ressurser, også i arbeid med omsorgsovertakelser (Einarsson, 2002; Havnen & Christiansen, 2014; Hyrve, 2001; Strandbu, 2007). Implementeringen av familieråd har løpt parallelt i Norge, Sverige og Danmark (Heino, 2009; Jensen & Kreuzer, 2004; Sundell & Hæggman, 1999). I Norge har det vært to store statlig initierte implementeringsprosesser med formål om økt bruk av familieråd. Begge prosjektene er fulgt opp gjennom forskning (Falck, 2006; Sending et al., 2015). Sistnevnte prosjekt, som ble startet i 2011, er en systematisk utprøving av familieråd i fosterhjemsarbeid i alle landets regioner. Det er dette prosjektet vårt datamateriale er innhentet fra. Det er en politisk målsetting at plassering i slekt og nettverk alltid skal vurderes, dersom et barn ikke lenger kan bo hjemme.

Når familieråd anvendes i fosterhjemsarbeid arrangeres det et utvidet informasjonsmøte i forkant av familierådet. På informasjonsmøtet får familie og nettverk informasjon om hva det innebærer å være fosterforeldre, hvilke krav som stilles og hva slags oppfølging fosterforeldre rekruttert fra barnets slekt og nettverk kan forvente fra det offentlige (Sending et al., 2015).

Familieråd har blitt omtalt med stor entusiasme. Både familiene, barnevernsarbeidere, kommunale barnevernsledere og det statlige barnevernet har jevnt over vært positive til bruk av familieråd (Havnen & Christiansen, 2014). Kritikerne av modellen peker på at familiens tid alene gir muligheten for reproduksjon og opprettholdelse av ubalanse i maktforhold i familien (Holland et al., 2005). En annen kritikk er tendensen til symbolsk maktutjevning, hvor familieråd kan representere en tilsynelatende demokratisk situasjon (Moyle, 2014; Mpofu & Conyers, 2002). Oppfølging av familieråd har også vist

seg å være en utfordring (Havnen, 2006). På bakgrunn av utfordringer når det gjelder iverksetting av det som blir bestemt i familierådet, er det i Norge etablert en praksis hvor det arrangeres ett eller flere oppfølgende familieråd hvor handlingsplanen evalueres og eventuelt justeres og hvor nye problemstillinger kan diskuteres (Havnen & Christiansen, 2014; Vik, 2009).

På tross av at familieråd harmonerer med ønsket fagutvikling, er vel ansett i fagfeltet og implementeringen er tilgodesett med mye ressurser, har vi den paradoksale situasjonen at det har vært vanskelig å få flere i barnevernet til å bruke familieråd i sitt arbeid (Havnen & Christiansen, 2014, s. 88). I denne artikkelen utforsker vi diskrepansen mellom barnevernsarbeidernes engasjement og den faktiske bruken av familieråd. Datamaterialet er intervju med seksten barnevernsarbeidere ett år etter gjennomført familieråd. Teoretiske perspektiver i analysene er demokratisering og myndiggjøring. Den barnevernfaglige konteksten studien relaterer seg til er endringsprosesser de siste tiårene mot økt brukermedvirkning og stadig nye og flere arbeidsoppgaver og rutiner i barneverntjenesten. I artikkelen vil vi bruke betegnelsen barnevernsarbeidere om de som jobber med familierådet i barnevernet. Betegnelsen saksbehandler brukes når vi vil fremheve barnevernsarbeiderens rolle som saksadministrator. Vi anvender dette skille for å synliggjøre at barnevernsarbeid er mer enn saksbehandling. Det inkluderer også andre oppgaver som for eksempel relasjonsarbeid, samarbeid, tilrettelegge for mestring og forebygging.

Problemstilling, formål og metodologisk tilnærming

Formålet med artikkelen er å bidra til forståelse av familierådspraksis i Norge i lys av rammer og betingelser for barnevernarbeidet². Problemstillingen er: Hvordan kan diskrepansen mellom stor entusiasme blant deltakere i familierådsarbeid og begrenset anvendelse av modellen forklares? Inngangen til å belyse problemstillingen er erfaringer og vurderinger barnevernsarbeidere har hatt i oppfølgingsfasen etter familieråd. Det er rimelig å anta at barnevernsarbeidernes vurderinger er vesentlige for om familieråd faktisk brukes.

For å forstå forholdet mellom barnevernsarbeidernes erfaringer og deres vurderinger, anvender vi et filosofisk hermeneutisk perspektiv lik det Schwandt (2003, s. 303) beskriver. Han trekker vekslers på filosofer som Heidegger, Gadamer og Taylor, og sier at filosofisk hermeneutikk ser mening som noe man forhandler om i selve prosessen med å forstå. I følge Schwandt er forståelse kunnskap som vokser frem fra prosessen mellom fortolkning og erfaringer. Når barnevernsarbeiderne danner seg en mening om familieråd skjer det som en forhandling mellom erfaringene med å bruke familieråd og fortolkningen av familierådsmodellen. Meningene endrer seg, og erfaringer påvirker de meninger barnevernsarbeiderne har om familieråd. Forståelser barnevernsarbeiderne har av familierådet påvirker også meningene de selv og andre har om modellen. Meningene om familieråd er således en stadig forhandling mellom erfaringene og forståelsene. Forståelse er med andre ord uløselig knyttet til det å være i verden. Dette fører til et perspektiv hvor det blir vesentlig å få frem betingelsene for prosessene som omgir erfaringene og det å utvikle forståelse (Schwandt, 1999). Innfallsvinkelen er anvendelig som metodologisk referanseramme for vår problemstilling fordi det hjelper oss å se hvordan barnevernsarbeidernes forståelse tar form. Dette leder oss mot å undersøke hvilke rammer barnevernsarbeiderne har for sin vurdering av familieråd og under hvilke betingelser vurderingene av hvorvidt familieråd er noe de skal fortsette med oppstår.

Demokratiseringsprosess i barnevernet

Innføring av familieråd var en del av en demokratiserende bevegelse mot økt brukermedvirkning innenfor barnevernet. Barnevernet ble kritisert for paternalisme. Det ble reist tvil om muligheten for å gi adekvate tiltak uten at de det gjelder har hatt innflytelse på beslutningen (Corby, Millar, & Young, 1996; Turnell, 2004). Tradisjonelle arbeidsformer ble kritisert fordi det var dårlige prognoser for barn som mottok tiltak fra barnevernet. For å imøtekomme kritikken ble det søkt etter nye metoder som involverer familiene i beslutningsprosesser, søker løsninger innenfor familien eller nettverket, distribuerer mer makt til brukerne og bedrer treffsikkerheten i barnevernets tiltak (Burford & Hudson, 2000). Det ble bygd opp et faglig rammeverk hvor brukermedvirkning stod sentralt. Dette representerte en holdningsendring fra problemfokusering til å jobbe med familiebaserte tiltak og brukerinnflytelse i egen sak (Follesø, 2004; Lupton & Nixon, 1999; Slettebø, 2008).

I flukt med den demokratiserende prosessen i barnevernet ble oppmerksomheten rettet mot myndiggjøring og fokus ble rettet mot familiens egne styrker og ressurser. Mange familiebaserte metoder med formål om å styrke familienes fungering ble innført og begrepsfestet som *Hjemmebaserte tiltak* (Christiansen & Moldestad, 2008; Gautun, 2005; Halvorsen, Jensen, Kvåle, & Sagatun, 2005). Å snakke med barn vokste frem som sentralt innen dette perspektivet, sterkt forankret i FN's barnekonvensjon sitt prinsipp om barns rett til deltakelse i beslutningsprosesser som handler om eget liv (Horverak, 2009; Strandbu, 2007; Strandbu & Vis, 2008). I kjølvannet av dette, ble barneperspektivet som familierådets femte hjørnestein lansert og anerkjent som viktig i familierådsarbeid i de nordiske landene (Strandbu, 2007; Sundell & Hæggman, 1999). Barnevernsarbeidere har framhevet at kjerneelementet i den femte hjørnesteinen i familierådsmodellen er at barnet opplever å bli hørt og sett (Jenssen, Thørnblad, Strandbu, & Holtan, 2014).

Å involvere velferdstjenestenes brukere, også barn, i beslutningsprosesser representerte en betydelig endring fra tidligere praksis. Familieråd er en betydningsfull modell innenfor det demokratisk orienterte barnevernsarbeidet. Forskning viser at brukerne jevnt over er fornøyde når det blir brukt modeller hvor de får reell innflytelse (Slettebø, Brodtkorb, & Dalen, 2012), en tilfredshet som altså også gjelder familieråd. Havnen og Christiansen (2014, s. 109) fremhever de prosessuelle og relasjonelle aspektene ved familieråd når de skal forklare brukernes tilfredshet.

Endringsprosesser og utfordringer i barnevernsystemet

Parallelt med demokratiseringsprosesser har saksmengden i barnevernet økt. Marthinsen og Lichtwarck (2013) skiller mellom kjernebarnevernet og velferdsbarnevernet. Kjernebarnevernet omfatter barnevernets ansvar for kontroll og avdekking av vold og overgrep, samt etablering og oppfølging av nye omsorgssituasjoner for barn som ikke kan bo hjemme. Velferdsbarnevernet består av forebygging, hjelpetiltak og støtte til barn og familier. Styrking av velferdsbarnevernet innebærer økt fokus mot forebygging og bedring av barns oppvekstvilkår og velferd generelt. I langt større grad enn tidligere opptrer barnevernet som serviceinstans, noe som også ligger implisitt i benevnelsen *barneverntjeneste*. Terskelen for å ta inn saker er blitt lavere. Gjennom velferdsbarnevernet og demokratisering av tjenesten har barnevernet fått nye og flere oppgaver, en mer kompleks rolle i arbeid med barn og familier, flere forventninger om hva de kan og bør oppnå med sin virksomhet og økt krav om dialog og samarbeid med barn og familier (Brandtzæg, Håkonsen, & Lunder, 2010; Ekhaugen & Rasmussen, 2015; Marthinsen & Lichtwarck, 2013).

Med demokratiseringsprosessene i barnevernet økte behovet for administrative rutiner og systemer som kan støtte brukermedvirkning og myndiggjørende praksis (Gutierrez, GlenMaye, & DeLois, 1995). De eksisterende systemene er ikke tilpasset de nye oppgavene. I norsk barnevern var det en lang periode hvor registreringssystemene som ble benyttet for offentlige statistikker ikke hadde kategorier for de nye familiebaserte og forebyggende tiltakene. Fremdeles er barnevernet organisert som om sakene først og fremst er preget av ferdigdefinerte faser. Sakene sluses inn i et flytskjema: Melding, undersøkelse, omsorgssituasjonen avdekkes, meldingen henlegges eller tiltak settes i verk, oppfølging og evaluering. Denne saksflyten er tilpasset kjernebarnevernets oppgaver. Det kan oppstå utfordringer når sakenes reelle prosesser ikke har en klar begynnelse og slutt. Når saken defineres som velferdsbarnevern følger ikke sakene like tydelig barnevernets lineære flytskjema. Sakene preges i langt større grad av dialog, og prosesser enn beslutninger. Natland og Malmberg-Heimoen (2016) har drøftet forholdet mellom familieråd som en manualbasert modell og idealet om å sette i gang myndiggjørende prosesser. De argumenterer for at familieråd til tross for sitt prosedyrepreg har innebygget fleksibilitet til å sette i gang frigjørende prosesser og legge til rette for reflekterende barnevernfaglig praksis tilpasset skiftende kontekster og relasjoner.

Metode og gjennomføring

Undersøkelsen er basert på telefonintervju med barnevernsarbeidere i seksten familieråd. Barnevernsarbeidere fra hvert familieråd ble intervjuet to ganger, rett etter familierådet og ett år senere. Det er andregangsintervjuene som har vært gjenstand for analyse i denne artikkelen³. Informantene hadde arkivene foran seg og svarte med utgangspunkt i disse dokumentene når det gjaldt konkrete opplysninger om saksen. Selv om førstegangsintervjuet ikke var en del av analysen ble noen analytiske resultat sjekket opp mot disse intervjuene for å unngå feilslutninger. Med intervjuer har vi plassert oss i den fortolkende vitenskapstradisjonen. Vi er opptatt av refleksive prosesser, erfaringer og meningsdannelse hvor kontekstuelle forhold ved det man undersøker kan komme til syne (Denzin & Lincoln, 2003). Vi valgte barnevernsarbeidere som informanter fordi de har en nøkkelrolle i avgjørelser om familieråd benyttes eller ikke.

Barnevernsarbeiderne ble spurt om sine vurderinger på et bredt spekter av forhold knyttet til erfaringer fra oppfølgingen av familierådene. De fikk spørsmål om handlingsplanene, hvordan sakene har blitt fulgt opp, hvordan barneperspektivet var ivaretatt og hva som er oppnådd ved bruk av familieråd. I tillegg spurte vi om organisatoriske forhold ved gjennomføring av familieråd og oppfølgingsarbeid. Vi brukte en intervjuguide og stilte likelydende spørsmål til alle informantene.

I enkelte av de 16 barnevernssakene var det vanskelig å få avtale om intervju med barnevernsarbeideren som hadde hatt ansvar for familierådet ett år tidligere. Noen av barnevernsarbeiderne hadde sluttet, var i permisjon, hadde fått nye ansvarsområder eller var på andre måter ikke tilgjengelig for intervju. Syv av de seksten barnevernsarbeidere vi intervjuet var nye i saken og hadde ikke selv deltatt i familierådet ett år tidligere. Informantenes kjennskap til familierådet varierte dermed og var i noen tilfeller begrenset. At barnevernsarbeidere i syv av seksten saker er nye ett år etter familieråd er en betydelig andel. I analysene har vi sammenlignet vurderinger fra denne gruppen med de resterende ni barnevernsarbeiderne som hadde fulgt saken fra familierådet frem til intervjutidspunktet ett år senere.

Analyse

Intervjuene er analysert ved hjelp av det elektroniske analyseprogrammet NVivo. I analysen ble informasjon som kan kodes med utelukkende kategorier klassifisert, som kjønn, antall søsken og lignende dikotomier, kodet med ja/nei. Det gjaldt for eksempler om det var gjennomført samtaler med barn, holdt oppfølgende familieråd, om tiltaket var endret fra handlingsplanen og om det hadde vært skifte av barnevernsarbeider. Status på dagens omsorgssituasjon (bor hjemme, fosterhjem, institusjon, hybel, hos nettverksmedlemmer, annet), aktive eller fraværende biologiske foreldre og dagens tiltaksstatus ble også kodet. Kategorisering og koding ga grunnlaget for oversikt over sakene og ble brukt som rammeverk for videre analyse og fortolkning av innholdet i intervjuene. Flere sentrale tema ble samlet i undergrupper; refleksjon over arbeidsbetingelser, barnets beste, makt, egen innsats, familieråd som modell, familie- og nettverksinvolvering, oppfølging av handlingsplan, omsorgssituasjon for barnet, vold, rus og psykiske vansker. Generelle vurderinger over familieråd og barnevernsarbeid ble også samlet i egne kategorier. Deretter ble temaene gjennomgått og holdt opp mot de innledende ja-/nei-kategoriene. Ved å vektlegge barneverntjenestens vurderinger, og tone ned endringer i sakene, fokuserte vi på forholdet mellom erfaringer og meningsdannelse. Dermed trakk vi oppmerksomheten mot hva som kan forklare diskrepansen mellom entusiasme og faktisk bruk.

Undersøkelsen er godkjent av NSD. For å ivareta anonymisering har vi valgt en deskriptiv fortellerform med vekt på fenomener og mønstre i materialet, og ikke presentasjon av enkeltsaker eller aktørene bak dataene.

Resultater

Kort presentasjon av sakene

Alle sakene handlet om fosterhjem, og hvor barnet skulle bo inngikk som sentralt i problemsstillinger til familierådet. Ut over dette var sakene ulike både når det gjaldt utfordringer for barnet og familien og omsorgssituasjonen barnet hadde hatt før familierådet. Enkelte skulle tilbakeføres fra fosterhjem eller institusjon, mens andre skulle flytte i fosterhjem. Noen hadde nettverksplasseringer som fungerte, men trengte andre typer tilleggstiltak. I tre saker var vold en del av problematikken og i mange saker var psykisk helse og rus et tema, oftest hos foreldrene.

De fleste familierådene omhandlet ungdommer fra 11 til 18 år. Det yngste barnet var 7 år. Kun i de tre sakene som gjaldt søsken var det barn under 10 år. Av barnevernsarbeiderne var det 13 kvinner og tre menn. Blant de 22 barna i de 16 familierådene var det like mange jenter som gutter. I et fåtall av sakene bodde biologiske foreldre sammen. Noen fosterforeldre i de nettverksbaserte fosterhjemmene var eneforsørgere, mens alle fosterhjem utenfor nettverket hadde to forsørgere.

Familierådets betydning og verdi

Barnevernsarbeiderne tilskriver familierådet ulik betydning og verdi. Det kan synes som det var en forskjell mellom barnevernsarbeidere som fortsatt var saksbehandler for saken også ett år etter familierådet og de som var nye saksbehandlere. De nye saksbehandlerne la vekt på at familierådet bidro til at en del «*grums er kommet opp*», eller at det var positivt at «*alle møttes*». De stilte seg samtidig tvilende til betydningen av familierådet, noe som kom frem gjennom formuleringer som at familierådet i seg selv «*ikke har hatt konsekvenser*» eller at det «*ikke har hatt betydning*» i etterkant. I de sakene hvor det var samme saksbehandler var det mer tendens til at barnevernsarbeiderne sa at familierådet hadde betydning for hvordan situasjonen er for barnet i dag. De hadde

også en noe mer positiv fortolkning av familierådets betydning for barnet. Barnevernsarbeiderne som hadde erfaring med familieråd la vekt på familierådets betydning når det gjelder både relasjoner og prosesser i saken. De redegjorde for barnets utvikling og hvordan barnet hadde det, og om kontakt og samarbeid i familien.

Barnevernsarbeiderne ble i intervjuet bedt om å reflektere over det viktigste som var oppnådd gjennom familierådet. Da trakk de frem at mer åpenhet om problemene har gitt barnevernet mer «*oversikt over saken*». Samtidig pekte de på at åpenheten om situasjonen barnet og foreldrene lever under har hatt størst betydning for familien selv. Den utvidede familien har fått kjennskap til saken og bedre innblikk i omsorgssituasjonen til barnet. Flere mente det var nyttig å samle familien og nettverket og få synliggjort for alle deltakerne hva familien og barnet sliter med. Som en av dem sa: «*nettverket forstår bedre hva de (familien) sliter med*».

Når det gjelder hva hovedpersonen, barnet selv, har oppnådd, pekte barnevernsarbeiderne på verdien i at barnet fikk se hvor mange som brydde seg og tok barnets livssituasjon seriøst. Dette til tross for at de også selv kunne ha problemer. Barnet fikk erfare at familien «*er der*» for barnet, og at de faktisk kunne møtes i samme rom og samarbeide. I mange saker mente barnevernsarbeiderne at barnet opplevde å bli hørt og sett i familierådsarbeid.

Tid, kapasitet og organisatoriske forhold

De fleste barnevernsarbeiderne framhevet at de hadde et stort arbeids- og tidspress. Etter familierådet måtte de prioritere mellom flere viktige saker. De må til enhver tid ta unna det som er viktigst. En av dem sa: «*Hver gang noe prioriteres, går det ut over andre saker.*» Barnevernsarbeiderne etterlyste mulighet til å gå grundigere inn i hver enkelt sak og mange sa at de ikke hadde fått gjort så bra arbeid som de egentlig ønsker i oppfølgingen av familierådet. En av dem sa: «*Det å få lov til å gjøre en god jobb, det er jo vanskelig... med de rammebetingelsene vi har. Fordi at vi burde jo vært flere folk og færre saker.*».

Oppfølgingsarbeidet varierte også fra kommune til kommune, noe som blant annet henger sammen med hvordan barnevernskontoret er organisert. I mange kommunale barneverntjenester blir oppfølging etter familierådet overtatt av andre avdelinger i etterkant av familierådet, og nye saksbehandlere overtar saken. Saksbehandleren som hadde saken da familierådet ble arrangert, var ofte i gang med andre saker, på en annen avdeling eller på annen måte indisponibel for å følge opp saken.

Handlingsplanene blir sjelden fulgt

Et fåtall av barnevernsarbeiderne hadde handlingsplanen fremfor seg under intervjuet, til tross for at det var tydelig kommunisert at intervjuet skulle handle om familierådet og oppfølging av handlingsplanen. I flere saker kjente ikke de nye saksbehandlerne til handlingsplanen og flere hadde problemer med å finne den frem. Ingen av de syv nye saksbehandlerne hadde fulgt opp tiltakene i handlingsplanen. I de sakene hvor det ikke hadde vært utskiftning av saksbehandler, var handlingsplanen mer kjent. I noen tilfeller hadde imidlertid også disse informantene problemer med å huske detaljer og nedtonet betydningen av handlingsplanen som arbeidsredskap i oppfølging av saken. Mens de nye saksbehandlerne jevnt over vurderte oppfølgingsarbeidet i saken som bra, uten å forklare det nærmere, meldte de som hadde fulgt saken over tid om mer blandede erfaringer.

I de sakene hvor handlingsplanen var kjent var det manglende samsvar mellom tiltak nedfelt i handlingsplanen og hva som var iverksatt etter familierådet. Endringene gjaldt

flytting mellom fosterhjem og foreldrehjem, endring av boform (hybel eller institusjon), ny type oppfølging og nye omsorgsgivere. I de fleste sakene syntes det som om endringer hadde kommet som en naturlig konsekvens av forandringer i barnets livssituasjon og at tiltaket dermed hadde mistet sin relevans. Barnevernsarbeiderne som hadde fulgt saken over tid begrunnet endringene fra handlingsplanen oftere med endringer i barnets livssituasjon enn de som nylig hadde overtatt saken. En av disse informantene sa det slik: *«Det som vi ofte ser er at det er mye aktivitet knytta akkurat til tiden rundt familierådet, og så sklir det litt ut, fordi situasjonen forandrer seg litt,da er det fort gjort å på en måte avslutte. Gå tilbake til gamle mønster, på et vis.»* En annen begrunnelse for endringer var det faktum at flere av deltakerne i familierådet bodde langt fra barnet, i noen tilfeller i andre land. I flere av sakene ble det for komplisert å følge opp planene som ble laget på familierådet dels på grunn av økonomi og dels på grunn av praktiske forhold. En tredje begrunnelse for manglende samsvar mellom det som sto i handlingsplanen og hva som ble gjort i ettertid, var som barnevernsarbeiderne formulerer det; *«familiens innsats har dabba av»*, de har *«ikke bidratt»* eller de har *«aldri stilt opp»*. Barnevernsarbeiderne uttrykte at forpliktelsene til det private nettverket *«sklir ut»*, og *«det renner ut i sanden»*. En kritisk uttalelse fra en barnevernsarbeider lød: *«Noen i familien burde ta ansvar for oppfølging av tiltakene, for energien går ut av det etterpå. Folk gjør ikke det de forplikter seg til. Det er en svakhet i dette.»* At tiltaket ikke fungerte ble også trukket frem som en forklaring på at det var foretatt endringer i forhold til det som sto i handlingsplanen. I alle saker, bortsett fra én, hadde det vært behov for ekstra tiltak fra barneverntjenesten utover det som fremkom i handlingsplanen.

Kun tre av de seksten barnevernsarbeiderne sa seg klart fornøyd med oppfølgingsarbeidet. Likevel vurderte barnevernsarbeiderne i mange saker at det generelt gikk bra og at barnet utvikler seg fint. I fire saker trakk barnevernsarbeiderne frem at barnet fortsatt hadde problemer. At handlingsplanen er fulgt opp, er ikke ensbetydende med at det går bra i saken. Og motsatt, at handlingsplanen ikke er fulgt opp, er ikke ensbetydende med at det ikke går bra med barnet. I en sak hvor handlingsplanen ble fulgt opp, meldte barnevernet om mye konflikter i familien, uvennskap og støy og de vurderte dette som slitsomt for barnet. Endring i handlingsplanen kan være gjort fordi relasjoner eller tiltak fungerte dårlig. I ett tilfelle var det så store problemer at barnet selv ba om nytt fosterhjem.

Få oppfølgende familieråd

I bare seks av de seksten sakene hadde det vært arrangert ett eller flere oppfølgende familieråd. Barnevernsarbeiderne hadde ulike forklaringer på dette. Tidsfaktoren ble trukket fram av flere. Det er tidkrevende å arrangere et familieråd og vanskelig å finne tidspunkt som passer for alle. Det er også problematisk at familieråd helst må foregå på ettermiddagstid, da mange familiemedlemmer er i arbeid. Dette handler også om penger. Noen av familiemedlemmene vil måtte kjøpes fri for å kunne delta. En av barnevernsarbeiderne oppsummerer de praktiske begrensningene slik: *«Det ble for komplisert. Vi så ingen hensikt»*.

I følge barnevernsarbeiderne er det ikke nødvendigvis bekymringsfullt at det ikke er gjennomført oppfølgende familieråd. Det kan være gode grunner til ikke å ha flere familieråd. Noen ganger har mer tradisjonelle arbeidsmetoder blitt foretrukket. Det er valgt nettverksmøte i stedet for familieråd fordi barnevernsarbeiderne mente det var omfattende nok. I noen tilfeller ble nettverksmøter valgt fordi barnevernet ville styre familiens diskusjoner. Enkelte ganger ble ikke oppfølgende familieråd gjennomført fordi

barnevernsarbeideren ønsket å skjerme barnet fra krangel og uro i familierelasjonene. I ett tilfelle ble det gjennomført et oppfølgende familieråd uten at barnet var tilstede. Barnet hadde følt seg krenket i det første familierådet fordi noen i familierådet bare fokuserte på hva som var *«galt med barnet»*. Barnet ønsket derfor ikke å delta. I andre saker er det ikke tatt initiativ til oppfølgende familieråd fordi *«det var ikke noe ønske»* fra familiens side. Det er også tilfeller hvor barnet ikke ønsker noe nytt familieråd, noe som gjorde at familie og nettverk valgte å ikke møtes flere ganger i familieråd.

I forhold til at barnevernet i Norge har innført oppfølgende familieråd som praksis, er det i vårt materiale få oppfølgende familieråd. Vi ser at det er mange ulike forklaringer på dette. Det er nærliggende å tenke at grunnen til manglende oppfølgende familieråd har tett forbindelse med grunnen til at familieråd brukes relativt lite. Sprikende begrunnelser antyder at det er en mangefasettert bakgrunn for dette, og det handler mer om system enn personlige preferanser hos barnevernsarbeiderne. Personlige preferanser og faglig ideologi ville sannsynligvis gitt to grupper; de som var for og de som var mot.

Gode prosesser

Mange barnevernsarbeidere var opptatt av at de gjennom familierådsarbeidet hadde lyktes i å få til langsiktig plassering og større grad av stabilitet for barnet. De mente også det er blitt mer samarbeid og respekt familiemedlemmene imellom. Familien har fått være med å bestemme hvor barnet skal bo og de har oppnådd en gjensidig forståelse for hverandre. Barnevernsarbeiderne mente at familie og nettverk har fått *«en slags innflytelse»*. Som en av dem sier: *«Det er i alle fall satt i gang en prosess som kan gi gode resultater på sikt.»* At barnet ble plassert hos noen som de andre familiemedlemmene kjente, har i flere saker ført til at familiemedlemmer kom nærmere hverandre, ifølge noen av barnevernsarbeiderne.

Vi ser at informantene trakk frem at familieråd har et potensiale for å sette i gang positive prosesser. Barnevernsarbeiderne mener det hadde gått relativt bra i mange saker. Når barnevernsarbeiderne skal vurdere hva som er oppnådd med familierådet var det en tendens til at de trakk prosessen mot forbedring frem foran effekten av tiltaket.

Barnevernsarbeiderne snakker med ungdommene

I de aller fleste sakene hadde barnevernsarbeideren snakket med barnet. Alle fremhevet dette som sentralt og selvfølgelig. De fleste sakene gjaldt ungdommer som naturlig nok gis mer innflytelse enn de helt unge barna. I de fleste sakene hadde barnevernsarbeiderne snakket med barnet i oppfølgingen av familierådet. Mange av barnevernsarbeiderne relaterer barnets beste til det å ha samtaler med barnet, og la derfor vekt på å lytte til barn. Også i saker hvor barnet ikke hadde fått sitt ønske gjennom, knyttet barnevernsarbeideren barnets beste til at de hadde fått uttale seg.

I en av sakene hadde barnevernsarbeideren godkjent at barnet kunne bo hjemme selv om forholdene var vanskelige. Familierådets oppdrag var å støtte opp om denne bosituasjonen. Etter en tid ba barnet selv om å få flytte i fosterhjem.

Barnevernsarbeideren opprettholdt dialogen med barnet. I denne saken fortolket barnevernsarbeideren barnets beste som å la barnet selv finne ut at det opprinnelige ønsket om bosted ikke fungerte. Barnevernsarbeideren hevdet at i realiteten er beslutninger prosesser, og at man kan finne gode ordninger gjennom prosess og dialog. Vi ser her eksempel på at barnet mening blir viktig for barnevernsarbeideren i forbindelse med ambisjoner om myndiggjørende praksis.

Analyse av barnevernsarbeidernes refleksjoner

Erfaringer i hverdagen

En konsekvens av velferdsbarnevernet er at saksmengden har økt (Collin-Hansen, 2013). Nye arbeidsformer som krever ny kompetanse implementeres. I en slik situasjon kan tid og kapasitet blir et knapphetsgode. Barnevernsarbeiderne er ofte entusiastiske, men opplever det som vanskelig å sette av tid til oppfølging. Familieråd har relativt kompliserte prosedyrer og krever kursing. I tillegg gjennomføres familieråd gjerne utenfor kontortid, på ubekvemme arbeidstider og i andre lokaler enn barnevernets egne. Det er heller ikke alltid det blir gitt tilstrekkelig kompensasjon når barnevernsarbeiderne deltar i familieråd. Også for familiene, barnet og det private nettverket skal tidspunkt for deltakelse i familierådet og oppfølging av handlingsplanen passe inn i egen hverdag. Uten at barnevernsarbeiderne selv berører begrepet *hverdagsliv*, kan deres uttalelser tolkes i retning av at de forstår hvorfor det blir vanskelig for familiemedlemmer å yte den innsatsen som ble beskrevet i familiens handlingsplan. I selve familierådsmøtet er det velvilje og engasjement for å ta ansvar, for eksempel ved å ha barnet jevnlig på besøk, ha faste dager for sosialt samvær eller for annen støtte og avlastning. Tiden etter familierådet blir imidlertid fylt med hverdagslivets gjøremål og gode forsetter om å bidra blir skjøvet til side.

Tiltak som ikke blir fulgt opp av familiemedlemmer kan gi barnevernsarbeideren negative erfaringer med familierådsarbeid. Spørsmålet om hvorvidt man skal fortsette med familieråd eller ikke, handler ikke kun om, ifølge følger Schwandt (2003), hva barnevernsarbeiderne *vet eller mener* om modellen. Avgjørende er også resultatet av forhandlingen mellom barnevernsarbeiderens erfaringer og de ytre rammebetingelsene for oppfølging av familierådet, for eksempel organisasjonsstruktur i barnevernet eller familiemedlemmers bosted. Når familien selv ikke klarer å følge opp handlingsplanen, og rammebetingelsene til barnevernsarbeideren gjør det vanskelig for barnevernsarbeideren å prioritere oppfølgingsarbeidet, kan barnevernsarbeideren vurdere bruk av familieråd som mindre aktuelt. Rammebetingelsene med tidspress og stor arbeidsbelastning når familieråd skal videreføres, kan føre til at entusiasmen dabber av.

Prosesser, relasjoner og handlingsplanens status

Forskning om familieråd viser at brukerne legger vekt på de prosessuelle og relasjonelle aspektene ved familieråd (Havnen & Christiansen, 2014, s. 109). Natland og Malmberg-Heimonen (2016) beskriver familieråd som frigjørende og med en fleksibilitet som nettopp åpner for prosesser og relasjonelle forhold i familien. Dette reflekteres også i vårt materiale når barnevernsarbeiderne snakker om sine erfaringer ett år etter familierådet.

Et relevant spørsmål er om barnevernet legger for stor vekt på endelige løsninger når de tilrettelegger for familierådet. Går dette på bekostning av modellens potensiale til å fremme samarbeid, relasjonsbygging og sette i gang positive prosesser for barnets videre liv? I saken hvor barnet ikke ønsket å delta i det oppfølgende familierådet er det nettopp mangel på en god opplevelse i møtet som førte til at barnet ikke ville delta i et nytt familieråd, og ikke hvordan det hadde gått etterpå.

Et annet spørsmål som aktualiseres på bakgrunn av våre analyser er hvilken status handlingsplanen som ble utformet i familierådet skal ha. Mange barnevernsarbeidere erfarte at personer fra det utvidede nettverket ikke fulgte opp de tiltak som ble beskrevet. Andre barnevernsarbeidere, særlig de som var ny som saksbehandler i saken,

kjente ikke nødvendigvis til handlingsplanen, de forholdt seg ikke til den eller tilskrev ikke handlingsplanen betydning. I oppfølgingsarbeidet kan det tyde på at handlingsplanen ikke blir sett på som et forpliktende dokument, verken av familien eller barnevernet. I forlengelsen av dette er det nærliggende å spørre hvem som har ansvar for at handlingsplanen blir fulgt opp. Det synes videre som om handlingsplanens betydning er underordnet barnevernets egen tiltaksplan og i liten grad brukes som styringsverktøy i sakene. Handlingsplanene støttes gjerne opp med flere tiltak enn det familierådet kom med. Kanskje skal både familie og barnevern ha lavere forventninger til effekten av tiltak som nedfelles i handlingsplanen og heller øke oppmerksomheten mot de demokratiske idealene knyttet til barnevernsarbeidet som familierådsarbeid ivaretar? En urealistisk tiltro til at familierådets effekt, kan gi barnevernsarbeiderne en opplevelse av at familierådet ikke «virket» etter hensiktene.

Familierådets har et potensiale i å etablere bedre samhandlings- og samarbeidsrelasjoner for å støtte barnet og familien. En skjerpet bevissthet rundt nettopp dette, kan gi barnevernsarbeiderne mer realistiske forventninger om hva som kan oppnås med et familieråd. Økt fokus mot samarbeidsrelasjoner kan også gi klarere retningslinjer for hva som kreves av barnevernsarbeiderne i etterkant av familierådet dersom nye samhandlingsmønstre skal vedlikeholdes.

Lineær eller sirkulær saksflyt

I barnevernet organiseres sakene i faser. Brukerne som har tiltak fra barnevernet opplever ikke sine erfaringer som saker og gjenkjenner derfor ikke fasetenkningen som finnes i barnevernet. For familier og barna er tiltakene en integrert del av livet. Erfaringene er en helhetlig tilstand som beveger seg fremover, men også i sirkler som gjentakelser. Noe avsluttes, noe begynner, men det er også noe som går tilbake til det som var. Det samme formidler barnevernsarbeiderne, sakene flytter, de kommer tilbake og er bevegelige. På mange måter er kjennskap til det som gjentar seg like viktig for det gode arbeidet, som det å følge sakenes tidslinje. Fasetenkningen er vanskelig å gjenfinne i sakene ett år etter familierådet. Sakene fremstår mer som prosesser, avhengig av det som skjer i livene til de involverte.

Når familieråd anvendes i så vidt liten grad, til tross for entusiasme og positivitet, kan dette være fordi systemet og måten barneverntjenestene er organisert på faktisk vanskeliggjør god kommunikasjon, både innad i private nettverk og mellom det private og det offentlige. Barnevernsarbeiderne som har langvarig og god oversikt over sakene, gir tydeligst uttrykk for hvilke muligheter de har til å utføre kvalitativt godt barnevernfaglig arbeid. De legger vekt på at beslutninger er prosesser. Heller enn å snakke om feile beslutninger, fremhever de gode ordninger som noe som fremkommer gjennom dialog. I vårt materiale ser vi konturene av at de 16 barnevernssakene er prosesser som beveger seg i takt med relasjoner og begivenheter, for eksempel hos barnevernsarbeideren som ventet til barnet selv var klar til å flytte. Beslutningene har en mer sirkulær form, hvor de hele tiden er under utvikling og endring og tar opp i seg nye forhold. Familieråd som modell er tilpasset dette, men barnevernets indre organisering og administrative systemer er ikke i samme grad tilpasset en slik dialogbasert fleksibilitet.

Spennet mellom entusiasme og anvendelse

Barnevernsarbeidernes entusiasme

Demokratiseringsprosesser i barnevernet, noe familierådmodellen er et eksempel på, er en ønsket utvikling blant barnevernsarbeiderne som vi intervjuet. Når de reflekterer

over familieråd, fremhever de at familieråd er en myndiggjørende arbeidsform som spiller på familiens styrker. Å la brukerne medvirke i beslutninger av betydning for eget liv, ser de som ønskelig. Barnevernsarbeiderne ønsker en mer åpen dialog i møtet med barn og foreldre hvor flere aspekter ved familiens liv kommer frem. Bredere kjennskap til saken omtales som nyttig både for barnevernet og nettverket. Barnevernsarbeiderne sier at de ser det å snakke med barna som en selvfølge, noe de knytter til det å jobbe i tråd med barnets beste. Slik sett er familieråd en modell som bryter med barnevernets paternalistiske tendenser slik Corby et al. (1996) og Turnell (2004) beskriver. Begeistring for modellen kan forstås i lys av dette. Det synes som om barnevernsarbeiderne opplevde familieråd som en modell i samsvar med deres egne ambisjoner om å distribuere mer makt til brukerne.

I flere av de 16 sakene mente barnevernsarbeiderne at barnet var i en god utvikling. Det hadde vært endringer i tiltak fra det som var beskrevet i handlingsplanene. Barnevernsarbeiderne hadde i stor grad forhold seg fleksible til utvikling i sakene. Vi kan si at familieråd er brukt som en frigjørende modell, en måte å tilpasse tiltaket til endrede kontekster i barnets livssituasjon. Barnevernsarbeiderne tilpasser seg brukernes skiftende sosiale systemer, og lager seg rom for omskiftelige arbeidsoppgaver. Muligheten for prosessuell og dynamisk bruk av modellen kan være med på å skape entusiasmen.

Vi ser at ambisjoner om brukermedvirkning, utforskning av nye uprøvde tiltak og mulighet til fleksibilitet og dynamisk barnevernfaglig arbeid synes å være sentrale elementer for barnevernsarbeidernes entusiasme for familieråd. Barnevernsarbeiderne får anledning til å jobbe kreativt når de anvender denne modellen. I tillegg får de en reell mulighet til å vektlegge relasjoner og prosesser i arbeidet.

Hvorfor følges ikke entusiasmen opp med flere familieråd?

Manglende oppfølging av handlingsplanen er av mange betraktet som en av de største svakhetene ved familieråd (Havnen & Christiansen, 2014). Også i vårt materiale ser vi at handlingsplanene i liten grad følges opp. Selv om man i Norge har integrert oppfølgende familieråd som anbefalt praksis, var det arrangert svært få oppfølgende familieråd. Dette kan tolkes som utslag for passiv motstand, hvor barnevernet lar medvirkning renne ut i sanden og gjenoppretter sin makt. Når barnevernet i relativt liten grad følger opp handlingsplanene kan det også være en måte for barnevernet å lage en «liksom-demokratisk situasjon», slik Moyle (2014); Mpofu og Conyers (2002) beskriver som tokenism tendenser innenfor familierådsarbeid. Vi finner imidlertid ikke holdepunkter for at det er tilfelle. Vi ser ikke tegn på at barnevernet driver unna-manøvrering i forhold til det å dele makten med familien. Vi ser heller ikke uttalelser som tyder på at de egentlig ikke er enig i de nye demokratiske og myndiggjørende perspektivene i barnevernet. Tvert imot ser det ut som om barnevernsarbeiderne knyttet de positive assosiasjoner til demokratiske arbeidsformer og fremmer brukernes medvirkning som ønskelig. Å få frem bredde og flere perspektiver i saken fremheves som nyttig og verdifullt av barnevernsarbeiderne. Å lytte til barnet blir av de fleste informantene fortolket som en vesentlig del av barnevernsarbeid til barnets beste.

Barnevernsarbeiderne snakker med andre ord stort sett positivt om nye trender og ambisjoner for det sosiale arbeidet med økt demokrati og myndiggjørende praksis. Modeller og arbeidsformer som støtter opp om dette, slik som familieråd, implementeres. De som var ny som saksbehandler etter at familierådet var gjennomført, ser ut til å føle et mindre ansvar for å bidra til oppfølging av handlingsplanen og relasjoner som ble etablert i familierådsprosessen. Når barnevernet er såpass preget av

saksbehandlerskifte, representerer dette en utfordring ved bruk av familierådsmodellen.

For barnevernsarbeiderne harmonerer eget verdisett med familierådsmodellen som distribuerer mer makt til brukerne i barnevernet (Burford & Hudson, 2000). Men de finner ikke like god støtte i modellen for å drive oppfølging, og viser både til at endringer i sakene og betingelsene rundt tiltaket ligger til grunn for at det er vanskelig å følge opp handlingsplanen. Sakene er ikke statiske, men prosesser i stadig endring. Havnen og Christiansen (2014) stiller spørsmål ved om familieråd er mer egnet til å ta beslutninger enn til å påvirke gjennomføringen av beslutningen. Våre resultater støtter opp under relevansen av dette spørsmålet.

Det kan synes som om mangel på tid og kapasitet er en utfordring som går ut over oppfølging av saker hvor det ikke er en umiddelbar bekymring. Barnevernsarbeiderne har en hverdag preget av tidspress og mange saker. Tidsknapphet synes å være en viktig faktor for å forstå gapet mellom entusiasmen og den reelle bruken av familieråd. Det kan virke som at opplevelsen av manglende tid til alle oppgavene forringer muligheten til å følge dem opp. Resultatet kan være at både bruker og barnevernsarbeideren blir stående igjen med en følelse av manglende oppfølging og brutte forhåpninger.

Når barnevernsarbeiderne har manglende kontakt med barnet i oppfølgingsfasen, skyldes det også i noen grad organisering av kontoret i ulike avdelinger. Når barnets beste knyttes opp mot at barnet blir lyttet til, kan intern organisering som fører til stadige bytter av saksbehandler være en utfordring. Organiseringen av barnevernkontor tar utgangspunkt i lineær saksflyt som dominerende i barnevernet. Dette bygger på og fremmer spesialisering og dyktiggjør medarbeiderne innenfor sine ansvarsoppgaver. I forhold til relasjonsbygging og oversikt over sakene kan imidlertid inndeling etter faser være et hinder for brukermedvirkning og kontinuitet med samarbeid over tid. Flytting av saksansvaret til ny saksbehandler påvirker oversikten over saken og hvordan man vurderer hva som er oppnådd med familieråd. Dette kan medføre at maktforskyvningen som familieråd legger til rette for, blir borte og familierådet og handlingsplanen tilskrives mindre verdi.

Avslutning

I denne artikkelen har vi undersøkt barnevernsarbeidernes refleksjoner rundt oppfølgingsarbeidet ett år etter at det hadde vært arrangert familieråd. Spørsmålet vi reiste var hvordan vi kan forstå at familierådsmodellen brukes mindre enn entusiasmen skulle tilsi. Familierådets største potensiale er å etablere bedre samhandlings- og samarbeidsrelasjoner for å støtte barnet og familiens innsats for å sikre barnet god nok omsorg. En skjerpert bevissthet rundt nettopp dette, kan gi barnevernsarbeiderne mer realistiske forventninger til hva som kan oppnås ved et familieråd. Samtidig kan det gi klarere retningslinjer for hva som kreves av barnevernsarbeiderne og barnevernet i etterkant av familierådet dersom nye samhandlingsmønstre skal ivaretas.

Barnevernsystemet har ikke tilpasset seg godt nok det faktum at demokratiske og myndiggjørende perspektiver i barnevernet krever en tjenesteorganisering som fremmer en sirkulær saksflyt. Når barnevernsarbeiderne jobber relasjonelt og prosessuelt må også den indre organiseringen være tilpasset dette. Familieråd kan utvikles, ikke ved å endre modellen, men ved bedre tilpasset organisering i barnevernet. Dette vil kunne resultere i strukturelle rammebetingelser som gjør at flere tar familieråd i bruk.

Vår anbefaling for å videreutvikle familieråd som modell i barnevernet, er en tjenesteorganisering som både er tilpasset brukernes omskiftelige sosiale systemer og tjenesteutøvernes omstilling til nye og omskiftelige arbeidsoppgaver.

Litteratur

- Brandtzæg, B. A., Håkonsen, L., & Lunder, T. E. (2010). Kostnadsutviklingen i det kommunale barnevernet *TF-rapport* (pp. 154 s.): Telemarksforskning.
- Burford, G., & Hudson, J. (2000). *Family group conferencing: New directions in community-centered child and family practice*: Transaction Publishers.
- Christiansen, Ø., & Moldestad, B. (2008). Evaluering av hjemmebaserte tiltak i barnevernet-med Årstad familiesenter som case. *Skriftserien*(1-2008).
- Collin-Hansen, R. (2013). Barnevernlederen - forvalter, nettverksbygger og portvokter. In E. Marthinsen & W. Lichtwarck (Eds.), *Det nye barnevernet* (pp. 161-191). Oslo: Universitetsforlaget.
- Connolly, M., & Smith, R. (2010). Reforming Child Welfare: An Integrated Approach. *Child Welfare*, 89(3), 9-31. doi:-sett
- Corby, B., Millar, M., & Young, L. (1996). Parental participation in child protection work: Rethinking the rhetoric. *British Journal of Social Work*, 26(4), 475-492. doi:<http://dx.doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjsw.a011120>
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2003). *The Landscape of qualitative research : theories and issues* (2nd ed. ed.). Thousand Oaks, Calif: Sage.
- Einarsson, J. H. (2002). Familieråd som metode i barnevernets beslutningsprosess *Nova rapport* (pp. 141 s.): Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Ekhaugen, T., & Rasmussen, I. (2015). Barnevernet - et utfordrende samliv mellom stat og kommune (pp. 228 s.): Vista Analyse AS.
- Falck, S. (2006). *Hva er det med familieråd? Samlerapport fra prosjektet: "Nasjonal satsing for utprøving og evaluering av familieråd i Norge"*. Retrieved from
- Faureholm, J. (2004). Tag familien med på råd - familierådslagning som beslutningsmodel. In N. Jensen & M. Kreuzer (Eds.), *Family Support*. Århus: Århus University Press.
- Follesø, R. (2004). *Bruker eller brukt?: Landsforeningen for barnevernsbarn-analyse av en interesseorganisasjon i møte med dagens barnevern*. (Ph.D Ph.D. Thesis), NTNU, Trondheim, Norway.
- Gautun, H. (2005). Endring av barnevernets tiltaksprofil en kartlegging av hjemmebaserte tiltak med statlig støtte *Fafo-rapport* (pp. 36 s.): FAFO.
- Gutierrez, L., GlenMaye, L., & DeLois, K. (1995). The organizational context of empowerment practice: Implications for social work administration. *Social Work*, 40(2), 249.
- Halvorsen, A., Jensen, R., Kvåle, G., & Sagatun, S. (2005). Systematisk oversikt over forskningsoppsummeringer om effekter av ulike hjemmebaserte tiltak i barnevernet *Rapport* (pp. 28 s.): Høgskolen i Agder.
- Havnen, K. (2006). Kva er det egentlig med familieråd? Foreldra sine synspunkt, erfaringar og opplveingar. In S. Falck (Ed.), *Hva er det med familieråd? Samlerapport fra prosjektet: "Nasjonal satsing for utprøving og evaluering av familieråd i Norge"* (Vol. 18, pp. 105-166). Oslo: NOVA-rapport.
- Havnen, K., & Christiansen, Ø. (2014). *Kunnskapsstatus om familieråd. Erfaringer og effekter*. Bergen, Norway: Regionalt kunnskapscenter for barn og unge (RKBU Vest), Uni Research Helse.
- Heino, T. (2009). *Family Group Conference from a Child Perspective. Nordic Research Report* (Vol. 2009). Jyväskylä: National Institute for Health and Welfare.
- Holland, S., Scourfield, J., O'Neill, S., & Pithouse, A. (2005). Democratising the Family and the State? The Case of Family Group Conferences in Child Welfare. *Journal of Social Policy*, 34, 59-77.
- Horverak, S. (2009). *Familieråd og nettverksråd*. Oslo: Universitetsforl.

- Hyrve, G. (2001). Evaluering av familieråd som metode i barnevernet i Norge *Arbeidsrapport* (pp. 22 s.): Barnevernets utviklingssenter i Midt-Norge.
- Jensen, N., & Kreuzer, M. (2004). *Family Support*. Århus, DK: Aarhus University Press.
- Jenssen, T., Thørnblad, R., Strandbu, A., & Holtan, A. (2014). Saksbehandlers dilemmaer ; utfordringer vedrørende barns deltakelse i familieråd om fosterhjem. *Fontene forskning : et tidsskrift fra Fellesorganisasjonen (FO)*(1), 69-81.
- Lupton, C., & Nixon, P. (1999). *Empowering practice? : a critical appraisal of the family group conference approach*. Bristol: The Policy Press.
- Marthinsen, E., & Lichtwarck, W. (2013). *Det nye barnevernet* (E. Marthinsen & W. Lichtwarck Eds.). Oslo, Norway: Universitetsforlaget.
- Moyle, P. (2014). Maori social workers' experience care and protection: A selection of findings. *Aotearo New Zealand Social Work*, 26.
- Mpofu, E., & Conyers, L. M. (2002). Application of tokenism theory to quality enhancement in rehabilitation services. *Journal of Applied Rehabilitation Counseling*, 33(2), 31.
- Natland, S., & Malmberg-Heimonen, I. (2016). Familieråd – frigjørende sosialt arbeid innenfor en manualbasert modell? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 1(01). doi:<http://dx.doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2016-01-03>
- Ryburn, M., & Atherton, C. (1996). Family group conferences: partnership in practice. *Adoption and fostering*, 20(1), 16-23. doi:<http://dx.doi.org/10.1177/030857599602000105>
- Schwandt, T. A. (1999). On understanding understanding. *Qualitative inquiry*, 5(4), 451-464. doi:<http://dx.doi.org/10.1177/107780049900500401>
- Schwandt, T. A. (2003). Three Epistemological Stances for Qualitative Inquiry. Interpretivisme, Hermeneutics, and Social Constructionism. In N. K. L. Denzin, Yvonna S. (Ed.), *The Landscape of Qualitative Research. Theories and Issues* (Vol. Second Edition, pp. 292-331). Thousand Oaks, California: Sage Publication.
- Sending, V., Strandbu, A., & Thørnblad, R. (2015). *RKBU Nord Rapport 2015: «Familieråd i fosterhjemsarbeid» Presentasjon av utvalg, datamateriale og prosedyrer for datainnsamlingen*. Retrieved from
- Slettebø, T. (2008). *Foreldres medbestemmelse i barnevernet*. (Ph.D Ph.D), NTNU, Trondheim.
- Slettebø, T., Brodtkorb, E., & Dalen, H. (2012). Brukernes erfaringer og syn på kollektiv brukermedvirkning. (1/12), 43-55.
- Strandbu, A. (2007). Barns deltakelse og barneperspektivet i familierådsmodellen. Avhandling for graden Doctor Rerum Politicarum (pp. 240 s.). Tromsø, Norway: Universitetet i Tromsø.
- Strandbu, A. (2008). Hvordan legge til rette for barns deltakelse i familierådets beslutningsprosess? (pp. 21 s.): Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Strandbu, A., & Vis, S. A. (2008). Barns deltakelse i barnevernssaker. *Barnevernets Utviklingssenter i Nord-Norge, Tromsø*.
- Sundell, K., & Hæggman, U. (1999). *Familjerådslag i Sverige: Forsknings-och Utvecklingsenheten*, Stockholms stad.
- Turnell, A. (2004). Relationship-grounded, safety-organised child protection practice: dreamtime or real-time option for child welfare. *Protecting Children*, 19(2), 14-25.
- Vik, S. (2009). Familieråd i Norge – fra trylleformel til realisme. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 86 ER(03).

¹ For mer utførlige beskrivelser av familieråd som modell for norsk barnevern se Falck (2006); Havnen og Christiansen (2014); Natland og Malmberg-Heimonen (2016); Sending, Strandbu og Thørnblad (2015); Strandbu (2007, 2008); Vik (2009).

² Vi vil takke barnevernsarbeiderne som stilte opp til intervju i forbindelse med vår studie. Videre vil vi takke redaksjonen og de to anonyme fagfellene for gjennomgang av denne artikkelen og nyttig tilbakemelding. Til slutt vil vi takke våre kollegaer ved RKBU Nord for nyttige diskusjoner i forbindelse med arbeid med denne artikkelen.

³ Undersøkelsen er en del av et større forskningsprosjekt som følger en systematisk utprøving av familieråd i fosterhjemsarbeidet. Forskningsprosjektet er multimetodisk, longitudinelt og både barna, foreldrene, familierådskoordinatorene, saksbehandlerne, barnas støtteperson, fosterforeldrene og ansatte i Bufetat er informanter (Sending et al., 2015).